

BİLİRKİŞİLİK ÇALIŞMALARINA YÖNELİK PROGRAM ÖNERİLERİ

Gülşen ALP, İnş. Müh., İMO Ank. Şube Yön. Kur. Üyesi

TMMOB ve bağlı Oda'ların yasalarla kendilerine verilmiş "kamu kurumu" niteliği bulunmaktadır. Bu niteliği gereği TMMOB ve Odalar, merkezi ve yerel yönetimlerin hiyerarşik örgütlenme şemasının dışında kamu adına toplum yararına hizmetler üretmektedir. Bu hizmetlerden biri de bilirkişilik hizmetlerini kapsamaktadır.

Bu kapsamda Odalar ve üyeler 3 tip hizmet üretmektedir.

- a- Kamulaştırma bilirkişilik hizmetleri,
- b- Mahkemeler tarafından yaptırılan bilirkişilik hizmetleri,
- c- Oda'ca kararlaştırılan bilirkişilik hizmetleri.

Bu taleplerin yerine getiriliş biçiminde ve uygulamalarında farklılıklar bulunmaktadır. Ancak genel olarak üyeleri ve Odayı ilgilendiren durumlar sözkonusudur.

- Bilirkişilik hizmetleri bir kamu görevidir.

-Bilirkişilerin, seçilip görevlendirildikten sonraki davranışları Oda üyelerimizin her kesimde direkt olarak mesleki ahlak ve onurunun tanınması ile değerlendirilmesinde çok büyük rol oynamaktadır.

- Seçilen bilirkişiler, bir yandan Oda'ya kayıtlı bütün üyeleri, adliye ve kamuoyunda gerek tutum ve davranışlarla, gerekse yaptıkları değerlendirmelerle temsil etmektedir.

- Seçilen bilirkişiler her ne kadar şahıslarıyla sorumlu görülse de, aslında Odamızı temsilen seçildikleri için yaptıkları her türlü hatalı davranışlar tüm inşaat mühendislerine mal edilmektedir.

- Bilirkişilik tutum ve davranışlarıyla adliye ve halk ile ilişkilerde güvenin sağlanması yapılması gereken görevler arasında yer almaktadır.

- Ülkemizde genel eğilim olarak ortaya çıkmış bulunan, talan, vurgun ve rantın belli çevrelerde birikmesinin engellenmesi yönünde belli ilkelerin belirlenmesi ve çalışmaların yapılması Oda'nın amaçları arasında bulunmaktadır.

- Gerek bilirkişilik yapacak üyelere, gerekse bilirkişilik hizmetlerine göre bazı ilkelerin belirlenmesi, norm ve standartların oluşturulması ve bu konuda Oda politikalarının oluşturulması gerekmektedir.

a) Bilirkişilik yapacak üyelere ilişkin ilkeler Meslek Odaları'nın sorumluluğunda ve denetiminde olmalı, bu konuda hertürlü yöntem belirleme çalışmasını Odalar üstlenmelidir.

b) İlgili yasa, yönetmelik ve tüzükler ile, bilirkişilik uygulamalarına yönelik, yeterli bilgi düzeyine ulaşarak uygulamada birlik ve belli normların oluşturulması çalışmasını Odalar üstlenmelidir.

c) Gerek kamulaştırma ve gerekse diğer bilirkişilikler

(Mahkemelerce görevlendirme ve Oda tarafından görevlendirmelerde) için başvuru ve görevlendirme yöntemlerinin belirlenmesi ve izlenmesi Odalarca yapılmalıdır.

d) Gerek Kamulaştırma ve gerekse Oda tarafından görevlendirilen bilirkişilik hizmetlerine ilişkin raporların Oda ortamında tutulması ve gerek bu raporların gerekse konuya ilişkin bilgi aktarımlarının Oda kanalı ile yürütülmesi, aktarılması ve yaygınlaştırılması çalışmalarının yöntemleri bulunmalıdır.

- Mesleki alanda ve Oda amaçları kapsamında bu alanda, ilkelilik, kararlılık ve uygulamada TMMOB bütünlüğü içinde ödün vermeden; yasa ve yönetmeliklerin uygulanmasında ortaya çıkan mevcut eksikliklerin yine yasal mekanizmalar çerçevesinde giderilebilmesi için ilgili TMMOB ve gerekse diğer meslek odaları (barolar, noterler vb.) ile ortak çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bu genel ilkelerden sonra bilirkişilik hizmetlerine yönelik uygulamalara geçilecek olursa;

A- KAMULAŞTIRMA BİLİRKİŞİLİK HİZMETLERİ

2942 sayılı Kamulaştırma Yasası'nın amir hükmü gereğince, yasada belirtilen sayıda (5 ila 15 kişi) Odamızı temsilen üyelerimiz arasından yapılan müracaatlar dikkate alınarak seçilmekte ve TMMOB kanalıyla mahkemelere bildirilmektedir.

Yıllardır yapılan uygulamaların değerlendirilmesi sonucunda bazı problemlerin bulunduğu tesbit edilmiştir. Bu problemleri;

- Konuya ilişkin Odaların belli norm ve standartlarının bulunmaması,

- Konunun takibinin Odalarca yeterli düzeyde yapılmaması ya da süreklilik arz etmemesi,

- Adli kurumlardan yansıyan problemler,

- Bilirkişilerin şahsi tutum ve davranışlarından ortaya çıkan problemler, olarak belirlemek mümkündür.

Bu problemlerin en aza indirilmesi ve nihayet ortadan kaldırılabilmesi için;

Kamulaştırma bilirkişilik hizmetlerinin yürütülmesi ve takibi, süreklilik gösterecek biçimde içinde Yönetim Kurulu üyelerinin de bulunduğu bir komisyon marifetiyle yapılmalıdır.

- Seçilen kamulaştırma Bilirkişileriyle uygulama ilkelerini oluşturmak ve takibini teminen düzenli toplantılar yapılmalı. Ayrıca aylık bildirim formları ve örnek raporlar

.....

alınması ve arşivlenmesi gereklidir.

- Hem üyelerimizi bilgi sahibi yaparak, kamulaştırma bilirkişiliği hususunda çıkan sorunları ortadan kaldırmak hem de kamulaştırma konusunu bilen üyelerimiz arasında kamulaştırma bilirkişilerini seçerek bu konuda bazı norm ve standartlar ile temayüllerin oluşturulmasını teminen konuya ilişkin süreklilik gösteren kurs düzenlenmelidir.

a) Bu kurs, konuyu bilen uzmanlar tarafından verilmelidir.

b) Bu kurs yoluyla yukarıda açıklanan hedeflerin dışında; üyelerimizin üniversite sonrası mesleki eğitimlerine katkı yapılabileceği gibi konuya ilişkin uzmanlaşma sağlanarak üyelerimizin gelişimi sağlanabilecektir.

c) Kurs ücretli olmalı, devam mecburiyeti aranmalı, kursun sonunda sınav yapılarak kurs bitirme belgesi verilmelidir.

d) Kurs yoluyla yasaların doğru anlaşılacak doğru uygulanması yoluyla, Odaya mesleğe ve mühendislerle ilişkin halkın ve kamuoyunun güveni de sağlanabilecektir.

B- MAHKEMELER TARAFINDAN YAPTIRILAN BİLİRKİŞİLİK HİZMETLERİ

- Mahkemelerin, özel ihtisas gerektiren konularda bilirkişi, eksper ve hakem istekleri, ilgili ihtisas alanları dikkate alınarak, TMMOB Genel Sekreterliğince ilgili Oda Yönetim Kurullarının onaylarıyla, kendi üyeleri arasında görevlendirdikleri kişilerce karşılanmaktadır. (TMMOB Bilirkişilik-Ekspertlik-Hakemlik ve Teknik Müşavirlik Yönetmeliği m.6)

- Ancak, mahkemeler ihtiyaç duydukları zaman her türlü davada TMMOB ve Odamızdan bağımsız, mühendisler arasından re'sen bilirkişi tayin edebilmektedir. Bu uygulama alanı tamamen Odamız ilgi alanının dışında kalmıştır. Belki de bu nedenle; bu alanda gelişen durum ve olaylar en problemli ve şaibeli bir biçimde sürmekte ve güvensizlik ortamı oluşturmaktadır.

a) Bu alanda gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi için ilgili hertürlü kurum ve kuruluşla işbirliği yapılarak yasal bazı tedbirlerin oluşturulması çalışmaları yapılmalıdır.

b) Bu konuya ilişkin (örneğin dava konusu bir işe ait 3 değişik bilirkişilik raporu verilebilmektedir. Bkz. Ankara Şb. Bülteni, Eylül 96 sayısı) yanlış uygulamaların teşhiri ile uzun süreçte belli ilkeleri oluşturmaya yönelik etkilene ve eğitime çalışmaları kampanya şeklinde yapılmalıdır. Bu çalışma ülkenin içinde bulunduğu kokuşmuşluğun düzeltilmesi yönünde Oda amaçlarına uygun bir çalışma olduğu için Oda'nın adının duyurulması yönünden de faydalı olacaktır.

c) Yine uzun süreçte bu bölümde bahsedilen bilirkişilerin seçimi, denetlenmesi gibi görevlerin Odalar yoluyla yapılabilmesinin yolları yasal çerçeve içerisinde

.....

oluşturulmalıdır.

d) Yine uzun süreçte diğer bilirkişilikleri de kapsayan kurs ve eğitim programları düzenlenmelidir.

e) Kısa sürede 1997 yılı başlamak üzere ilgili kuruluşlarla işbirliği sağlanarak mahkemelerce re'sen yapılan atamalarda bilirkişilik yapacak üyelerden, yılda bir defa olmak üzere TMMOB Yasası'nın 33. maddesi gereğince Oda kayıt belgesi istenilmesinin sağlanması mümkündür.

f) Yine kısa sürede her türlü ortamda hazırlanan raporların altına imza atılırken oda sicil numarasının yazılmasının sağlanması da mümkündür.

C- ODALARCA KARŞILANAN BİLİRKİŞİLİK HİZMETLERİ

Odaların teknik mesleki örgüt olması kamu tüzel kişiliğinin bulunması gibi sebeplerle, özel ve tüzel kişiler, mesleği ilgilendiren konuların çözümü için Odalara oldukça sık olarak başvurmaktadır. Bu konuda yönetmelik hükümlerinde engel bulunmamaktadır. Odalar arasında farklı uygulama biçimleri olsa da bilirkişilik gelirleri bütçe fasıllarında yeralmaktadır.

Ancak, Odalar üyelerinin hizmet verdiği alanlarda hizmet üretmemelidir. Bir başka deyimle Odaların kendileri üretim içinde bulunmamalı anlayışı kabul edilmeli ve uygulanmalıdır.

Bu nedenle, mühendislik, müşavirlik hizmetlerinin Odalar tarafından yapılmaması ilkesi benimsenmelidir.

- Müşavirlik-mühendislik yapan üyelerimizce yapılması gereken çalışmaların dışında kalan, teknik uzmanlık bilgisi gerektiren, anlaşmazlık ortaya çıkmış durum ve konularda bilirkişilik hizmetleri yapılabilir. Bu hizmetler nitelik, kusur ve durum tespitiyle sorunların tespiti ve çözüm yollarının önerilmesi biçiminde yapılmaktadır.

Yine bu hizmetler, başvuru konusunun uzmanı olan üyelerimizce, alt birimler denetiminde ve Oda adına yerine getirilmektedir.

Bu uygulamada yukarıda açıklanan ilkeler çerçevesinde;

- Kesinlikle üyelerin yapabileceği iş sahalarına girilmemeli,

- Yönetim Kurulu üyeleri, Oda çalışanları ya da Oda'nın diğer organlarında görev alanlar bu hizmet kapsamında ücret karşılığı görev almamalıdır.

- Bu hizmet dalında görev yapması gereken üyeler konusunun uzmanı ve aynı zamanda bilirkişilik konusunda bilgili üyeler olmalıdır.

Sonuç olarak yukarıda açıklanan hususlar bir uygulama sürecinin değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkmıştır. Ancak geliştirilmesi ve yaygınlık kazandırılarak Oda birimlerince uygulanması, Oda çalışmalarının kurumlaşması yönünde bir katkı olacaktır.